

„Dai un ban, îți spun povestea...”

Elisabeta I, piesa lui Paul Foster, nu este o capodoperă, dar sigur este un text ofertant atât pentru regizori cât și pentru actori. În anii '70, Liviu Ciulei a făcut din această piesă, pe atunci în mare vogă în Germania de Vest, un spectacol foarte bun, laudat în toată presa germană, Ciulei fiind declarat unul dintre cei mai importanți regizori ai momentului. În stagiunea 1973/1974, el a repetat gestul la Teatrul Bulandra, dar spectacolul – pe care eu am avut norocul să-l văd – deși bine făcut și, mai ales, jucat remarcabil, s-a bucurat doar de un succes mediu, așa zice.

Dar dacă vă spun că acolo jucau Toma Caragiu, Clody Bertola, Gina Patrichi, Irina Petrescu, Mircea Diaconu, Florian Pittiș ș.a., veți înțelege de ce nu l-am putut uita. Ei dansau „în draci” (cu o Clody exuberantă și părând cu douăzeci de ani mai tânără) și jucau cu o vervă atât de molipsitoare, de nici nu te mai interesa ce piesă era.

Iată de ce nu m-a mirat prea tare opțiunea conducerii Trupei „Szigligeti” din Oradea, fiind vorba de sărbătorirea unei actrițe remarcabile, care de 25 de ani slujește cu talent și credință teatrul orădean.

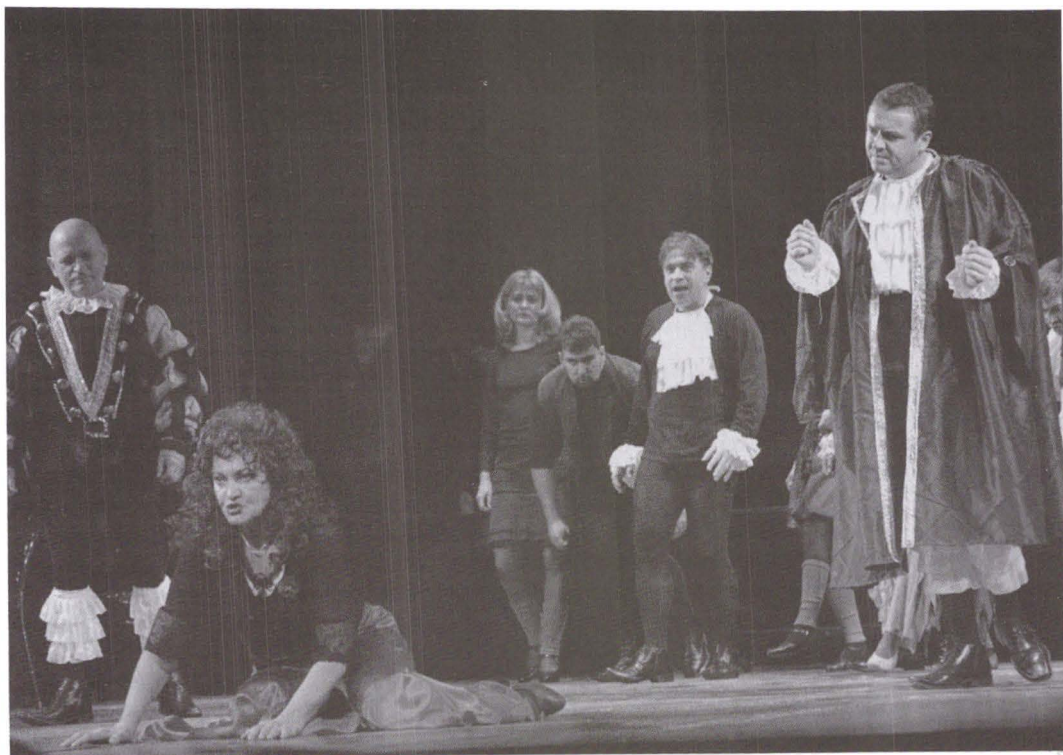
Este vorba de Fabian Enikő, distinsă cu Premiul „Poor Lili”. Pentru aceasta a fost invitat regizorul-profesor Kovács Levente, a cărui prezență constantă la Oradea înseamnă și un fel de *workshop* pentru membrii trupei.

Spectaculoasă, teatrală, piesa lui Foster este destinată în primul rând artiștilor, fiind totodată și un omagiu adus Teatrului și celor care-l slujesc cu devotament. Spectacolul de la Oradea începe chiar așa, cu scena pe care se află cabinele, cu măsuțele și oglinzile la care se vor machia actorii, iar pe măsuțe așteptând, cumiți, textele piesei ce urmează să se repete. Nu e o piesă oarecare, ci una despre regina Elisabeta, jucată de artiștii aceluși timp, deci una ce le va crea probleme cu cenzura. Un fel de spectacol disident... Teatru în teatru...

Actorii intră și se pregătesc pentru spectacol, iar vrăjitoarea Pata Sola vine, cu un măr roșu în mână, să le spună lor, dar mai ales spectatorilor, c-o să le înfățișeze o poveste fermecătoare. Spectacolul poate începe, sufleura e la locul ei (bineînțeles că actorii n-o scot din tâmpițică și incapabilă), cântesc, ca de obicei, fac nazuri, nu le place când una când alta... dar n-au încotro și-i” dau drumul.”

Nu interesează foarte mult istoria plină de cruzime a timpului, așa cum e descrisă ea de acel autor, ea pare a fi cunoscută: războaie, intrigi oribile de curte, o regină capricioasă, orgolioasă și cam isterică, îndrăgostită de bărbații frumoși și faimoși din preajma ei, dar incapabilă să iubească cu adevărat; inteligentă dar vicleană ca o vulpe, urzind planuri diabolice, fără scrupule, ea, Elisabeta, fiica Annei Boleyn și a regelui Henric al VIII-lea devine pretext pentru o poveste în care doar ea dă tonul, dar consecințele pentru lumea engleză sunt mult mai grave. De fapt, pe actorii îi interesează mai ales în ce măsură vor putea face credibile ciudatele personaje: o regină ciudată, o Maria Stuart, regina Scoției, decapitată de vicleana Elisabeta, de teama rivalității, o Caterina de Medici, un Nostradamus sau un rege ca Filip al Spaniei... plus încă o duzină de conți și aristocrați, de slujitori interesați și lingușitori, o faună plină de pretenții și ifose...

Întâmplările povestite de actori sunt întrerupte din când în când de intervenția brutală a cenzurii, sau chiar de prezența surprinzătoare a reginei, însoțită de Marele Maestru al istorisirilor teatrale, care a fost și va rămâne Shakespeare. Frumos moment realizat de regizor, un omagiu vesel-trist adus teatrului din toate timpurile, precum și actorilor fără de care el n-ar putea exista.

Actorii-comedianți cântă, dansează, ducînd cu ei nostalgia efemerității muncii și artei lor.

Cum spectacolul este cam lung (acesta este singurul reproș pe care i l-aș face), publicul crede că finalul părții I este și finalul spectacolului. Ei bine, nu, el va mai continua încă un ceas...

În centrul tuturor acțiunilor se află regina Elisabeta, cea cu părul ca o flacăra, capabilă să impresioneze și să contrarieze tot timpul pe cei în preajma cărora se află. Actrița a găsit infinite nuanțe pentru a exprima stările atât de variate ale schimbătoarei regine. Ea știe să arate chiar frumoasă când vrea să cucerească, e dulce-calină sau de-a dreptul o sperietoare când promite răzbunare.

Fabian Enikő rezolvă admirabil un personaj dificil, neîncercînd să copieze numeroasele portrete cunoscute din istorie sau din filme. Nota ei de originalitate stă în capacitatea de a aduce personajul spre sine și nu a le imita pe celebrele ei înaintașe. Ambițioasa artistă știe când și cât trebuie să se detașeze de personaj și să ne arate că e actriță și asta de două ori: odată comedianta trupei engleze și, a doua oară, actrița maghiară din spectacolul orădean. Ea nu face istorie, ci actorie, dansează și cântă cu dezinvoltura unei vedete.

În rolurile celorlalte femei ...celebre, Kovács Enikő și Firtos Edit joacă cu simplitate, neinteresate nici ele de portretele exacte ale personajelor, ba aș zice chiar că au luat o binevenită distanță față de ele. Toth Tunde continuă să mă surprindă în mod foarte plăcut, prin capacitatea ei specială de a fi mereu alta, de a crea personaje dintre cele mai ciudate, cu mijloace din ce în ce mai rafinate. Fodor Reka, de asemenea, pune și umor sănătos dar și grație în rolul unei spălătorese care a spălat multe...rufe murdare ale personajelor din istoria acelor

vremi. În rolul reginei reale Elisabeta, Racz Mari întâ majestuos în scenă, chiar și fără cuvinte.

Rolurile bărbaților au fost bine acoperite de actorii trupei. Se remarcă îndeosebi Kardos Robert în rolul unui rege infatuat, jucat cu aplomb, dar și în celelalte contribuții, cum a fost de pildă în *Nostradamus*, urmat de Kovacs Levente jr., un *Leicester* plin de farmec și prefăcătorii, de Dimeny Levente – în rolul inteligentului *Bacon* – Dobos Imre, Csatlós Lorant, Kocsis Gyula, Kiss Csaba, tot interpretând, cu seriozitate și cu plăcere vădită, mai multe roluri, dar și Meleg Vilmos în rolul episodic dar emoționant al lui Shakespeare. Două figuri speciale, de un pitoresc aparte, fac actorii Acs Tibor și Medgyesfalvi Sandor. Cei doi cămătari evrei, Lazarus și Musorsky, intră în scenă ca doi boxeri în ring, gata de luptă aprigă cu fețele regale: care pe care. Banul, înfringe cerbicia regească, iar viclenia și istețimea evreilor-cămătari e imposibil de egalat. Scena are umor și e pe drept aplaudată. Am remarcat muzica vioaie și plăcută a spectacolului, unele cântece putând ușor deveni șlagăre (Ari Nagy Sandor), și nu în ultimul rând pricepera de coregraf a actorului Dimeny Levente care lucrează de câțiva ani cu trupa și acest lucru se vede.

Teatrul de Stat Oradea, Trupa „Szigligeti” – Elisabeta I de Paul Foster. Traducerea: Varady Szabolcs. Regia și versiunea scenică: Kovacs Levente. Scenografia: Boloni Vilmos. Muzica: Ari Nagy Sandor. Coregrafia: Dimeny Levente. Cu: Fabian Eniko, Firtos Edit, Kovacs Enikő, Fodor Reka, Toth Tunde, Kardos M. Robert, Dobos Imre, Kovacs Levente jr., Dimeny Levente, Csatlós Lorant, Kocsis Gyula, Kiss Csaba, Ababi Csilla, Medgyesfalvi Sandor, Acs Tibor, Racz Mari, Meleg Vilmos. Data premierei: 25 martie 2007.

Copiii au nevoie de povești frumoase...

Ideea de a monta măcar un spectacol pe stagiune pentru micii orădeni, chiar dacă Teatrul Arcadia le este special destinat și le oferă câteva premiere pe an, mi s-a părut dintotdeauna fericită. Copiii au nevoie – pe lângă atâtea filme violente și jocuri video ce îndeamnă și ele tot la violență – de povești frumoase și inocente, în care personajele se comportă normal, nu numai bine și corect, tot timpul. Am salutat astfel înscrierea în repertoriu a basmului **Cenușăreasa** atât de cunoscut și de iubit de copiii de toate vârstele și, judecând după succesul continuu al operei omonime a lui Rossini, și de către adulți.

Dramatizarea semnată de secretara literară Victoria Balint și de actorul-regizor cu multă experiență scenică Eugen Țugulea (care a montat numeroase spectacole în lunga sa carieră), povestește limpede și fără neavenite invenții și inovații cunoscutul basm.

Spectacolul respectă firul poveștii și aduce în scenă, într-un decor (Oana Cernea) alcătuit din panouri pictate – din rațiuni economice, fiind ușor de montat și pe scenele mai mici din alte localități – personajele descinse parcă din filele cărții de povești. *Mama vitregă* (Mariana Neagu), ambițioasă să-și vadă fetele căpătuite cu Prinți- măcar pe una dintre ele – se dovedește și rea și nedreaptă, stărnind ura sinceră a copiilor. Actrița are aplomb și știe să dozeze atent „răutățile” fiecărei apariții. Fetele, în schimb, surorile vitrege ale Cenușăresei, sunt mai